

PROLETARER I ALLE LAND FORÈN DERE !

den
røde

ARBEIDEREN

Nr. 2 1984 12. årg. Organ for Kommunistisk Arbeiderforbund

Kr. 3,-

8. MARS

ARBEIDERKVINNENES
INTERNASJONALE
KAMPDAG
FOR SOSIALISMEN !

En revolusjonær kvinnepolitikk

8. mars har lange tradisjoner allerede. Dagen ble innstiftet som internasjonal kvinnedag på en internasjonal sosialistisk kvinnekongress i 1910. Etter forslag fra bl.a. Clara Zetkin skulle de sosialistiske kvinnene bruke dagen til agitasjon for kvinnes stemmerett, men det var aldri meningen at dagen skulle begrenses til dette kravet. For, som det heter i resolusjonen som lå til grunn for vedtaket om dagens innstiftelse:

"I forståelse med proletariatets klassebevisste politiske og faglige organisasjoner i hvert enkelt land arrangerer de sosialistiske kvinner i alle land hvert år en kvinnekongress, som i første rekke (nå) skal brukes til agitasjon for kvinnes stemmerett. Kravene må belyses i sin sammenheng med den sosialistiske oppfattelse av hele kvinnespørsmålet."

I Norge ble dagen markert for første gang i 1915. Arbeiderpartiets Kvindeforbund arrangerte møte i Folkets Hus i Kristiania, og Alexandra Kollontaj var tilstede og holdt appell. I mellomkrigstida var det NKP som førte 8.mars-tradisjonen videre. Helt fram til 2. verdenskrig ble arbeiderkvinnedagen markert med møter og demonstrasjoner.

I begynnelsen av 1970-åra var dagen og dens innhold lite kjent. Og det var da ikke noe merkelig at ulike feministiske grupperinger fra det tidspunktet begynte å bruke

dagen til sine egne formål, dvs. borgerlige og småborgerlige klasseinteresser. At den såkalte moderne kvinnebevegelsen hoppet bukk over 8.mars-dagens tradisjoner er derfor forståelig. Men vi, arbeiderklassens kvinner og menn, kan ikke gå med på å skule bort dagens innstiftelsesgrunnlag og tidlige tradisjoner. Spesielt i dagens situasjon hvor klassekampen både nasjonalt og internasjonalt skjerpes, har vi ikke råd til det.

I den grad de ulike feministiske grupperinger som i dag dominerer 8.mars-bildet framstår med noen klar politikk, er kjennetegnene: klasse-samarbeid og fordømmelse av bare én av imperialistblokkene.

I motsetning til dette går Kommunistisk Arbeiderforbund i sitt 8.mars-arbeid inn for en klassekonfrontasjonslinje. Vi må trekke en mye større del av arbeiderklassen (dvs. få med langt flere kvinner) med i kampen mot det norske borgerskapet og kampen mot begge imperialistblokkenes krigsforberedelser.

Arne Treholt

At de imperialistiske supermaktene USA og Sovjet driver spionasje i stor stil og på alle plan kan neppe overraske noen. Sett fra arbeiderklassen sin side er spionasjevirksomhet og alle andre krigsforberedende tiltak fra USA og Sovjets side like forkastelige.

I kjølvannet av Treholt-saken har det vært en tendens til å betrakte spionasje bare som et spesielt KGB-fenomen. Vi glemmer da CIA's virksomhet.

En interessant side ved den aktuelle saken er at i Norge synes DNA å være spesielt berørt som rekrutteringsfelt for begge maktblokkene. For noen år tilbake var en annen AUF/DNA-koryfé i bildet. Ola Teigen, som hadde vært AUF-formann i 60-årene, ble avslørt som CIA-agent. Og i dag kjenner vi til tilfellet Arne Treholt. Det er en kjent sak at CIA gjennomsyret omtrent alt som var av vestlige student- og ungdomsorganisasjoner. (Bl.a. finansierte CIA i sterk grad driften av disse organisasjonene gjennom store pengebidrag via dekkorganisasjoner/institusjoner.) Dette var/er bare en del av operasjonsfeltet, fagforeninger, bedrifter og andre felter kunne også nevnes. At KGB i løpet av 60-åra tok opp konkurransen med CIA og klarte å infiltrere deler av norsk ungdomsmiljø er også et faktum. DNA er i hovedsak et vestvendt parti - og i den grad folk derfra har engasjert seg i spionvirksomhet, har det vært til fordel for den vestlige imperialistblokken. Tilfellet Arne Treholt er imidlertid et uttrykk for at dersom det hos DNA-folk foregår et "oppgjør" med den vestlige imperialismen, så tenderer de å hoppe i fanget på den andre imperialistblokken. Dette kommer av at DNA er et borgerlig parti og som sådant heller ikke er i stand til å analysere imperialismen.

Vår egen konklusjon er imidlertid klar: Å gå i imperialismens tjeneste - enten den er av det ene eller det andre slaget - er forkastelig.

PRINSIPPROGRAM

På sitt 9. landsmøte høsten 1982 vedtok K. A. den endelige utformingen av sitt nye prinsipp-program

pris kr. 10.-

Bestilling kan sendes

Kommunistisk Arbeiderforbund
Postboks 2863 Tøyen, Oslo 6

RØDEFANE

Enhver kommunist må kjenne Strasbourg-tesene som en del av den revolusjonære vitenskap og rettledning til praksis som er nødvendig i kampen for sosialismen.

kr. 15,-

Bestillingsseddel

- ☐ stk. Prinsippprogram
☐ stk. Strasbourg-tesene

Navn.

Adresse.

Vi gjengir nedenunder en tale holdt av Gerd Liv Valla på Kommunistisk Arbeiderforbunds 8.mars-møte i Oslo 1979. (Den ble også trykt i Røde Fane nr. 2 1979.)

Talen var et viktig bidrag til oppgjøret med borgerlig "kvinnesak". Vi mener talen er minst like aktuell i dag, spesielt når en tenker på den forsterkede borgerliggjøring som har funnet sted de senere år. Mellomtitler er satt inn av Den røde Arbeideren.

Innledning

På en mobiliseringsløpe-seddel til et av de arrangementer som i dag finner sted i en nærliggende by kan følgende leses: "8. mars ble innstiftet som internasjonal kvinnetid i 1910. Siden da har kvinnene kjempet for viktige saker som bl.a. stemmerett og selvbestemt abort. Nå som før er det viktig at kvinnene står sammen. Kvinnene tjener ikke på

splittelse. Kvinner og kvinner sammen er vi sterke, kvinner kjemp for egne krav."

Ovenstående er ikke noe nytt, vi har tidligere i våre publikasjoner referert lignende uttalelser, men jeg tar det likevel med fordi det utgjør essensen av det den såkalte moderne kvinnebevegelse har bidratt med i forbindelse med å skusle bort 8.mars-da-

gens innstiftelse og tidlige tradisjoner. Jeg går ut fra at de fleste kjenner til på hvilket grunnlag 8.mars ble innstiftet, men for sikkerhets skyld vil jeg presisere utgangspunktet: 8.mars ble ikke innstiftet som en dag hvor "alle kvinner" skulle stå sammen og "kjempe for egne krav". 8.mars ble innstiftet som de sosialistiske kvinnes internasjonale demonstrasjonsdag. I 1910 sto kampen for stemmerett i brennpunktet, men det var aldri meningen at dagen skulle begrenses til dette kravet. Vilket innhold dagen var tenkt å ha - og også hadde - framgår med all tydelighet, bl.a. av den resolusjon som lå til grunn for vedtaket om dagens innstiftelse. Her heter

det: "I forståelse med proletariatets klassebevisste politiske og faglige organisasjoner i hvert enkelt land arrangerer de sosialistiske kvinner i alle land hvert år en kvinnetid, som i første rekke (nå) skal brukes til agitasjon for kvinnestemmerett. Kravene må belyses i sin sammenheng med den sosialistiske oppfattelse av hele kvinnespørsmålet."

Nå kunne man i utgangspunktet hevde at dette ikke er noen fullgod tilbakevisning av dagens kvinnebevegelse sin måte å føre "kvinnekamp" på, kanskje den sosialistiske oppfatning av kvinnespørsmålet har vært og er at kvinner og kvinner må stå sammen og kjempe for egne krav??

Igjen regner jeg med at de fleste tilstedeværende er klar over at det er det ikke! Imidlertid har det i kjølvannet av de ulike feministfraksjonenes virksomhet det siste ti-året - og i årtier før det igjen - blitt spredt så mange falske forestillinger på dette området at jeg finner det nødvendig å gå relativt nøye inn på dette punkt gjennom å se på den historiske bakgrunn for dagens situasjon: Dette vil jeg gjøre gjennom først å se på grunnlaget for kvinnebevegelsene og dernest i hvilket forhold de sto til hverandre og til arbeiderklassens organisasjoner.

8. MARS - ARBEIDERKVINNEDAGEN

EI BORGERLIG OG EI PROLETÆR LINJE I KVINNESPØRSMÅLET

Det felles grunnlag for kvinnebevegelsene som oppsto i slutten av det forrige århundre var den framvoksende kapitalismens tendens til å overflødiggjøre kvinnes gamle husarbeid i familien. Kvinner fra ulike klasser og lag ble i tiltakende grad trukket ut i lønnet arbeid. For arbeiderklassens kvinner var lønnsarbeidet en ren og skjær nødvendighet: I perioder hvor den mannlige arbeidskrafts pris tenderte mot å falle under dens verdi måtte arbeiderhustruene ta lønnet arbeid for å gi det nødvendige tilskudd til familiens samlede inntekter. For de "uforsørgede" dreide det seg selvsagt om - på samme måte som for arbeiderklassens menn - å skaffe midler til sitt eget livsopphold.

I mange tilfelle var økonomisk tvang også det som drev kvinner fra andre klasser og lag ut i lønnet arbeid. Dette gjaldt småborgerskapets og de nedre mellomklassens kvinner. Kvinner fra borgerskapet og de øvre mellomlag hadde imidlertid en annen beveggrunn: Disse kvinnene ble prototypen på Ibsens Nora: Tilværelsen i hjemmet ble innholdsløs og kjedelig. De ønsket å delta i den samfunnsmessige virksomhet på linje med sine menn for dermed

å kunne "realisere seg selv". Når arbeiderkvinnene og kvinnene fra andre klasser og lag organiserte seg uavhengig av hverandre var dette ut fra at såvel deres langsiktige som kortsiktige målsettinger og behov var forskjellige. Mens proletarkvinnene så det langsiktige mål - sosialismen - som det primære og som det eneste som også kunne sikre full og hel kvinnefrigjøring, så kvinnesakskvinnene - som den andre retningen ble kalt - sitt primære og endelige mål i likestilling med menn innen det eksisterende samfunn. Men de kortsiktige interesser, de konkrete behov var også for en stor del forskjellige: I motsetning til arbeiderklassens kvinner måtte kvinnene fra de borgerlige og småborgerlige skikt formelle skranker for sin yrkesutøvelse. Gjennom lovgivning var de utelukket fra yrker de fant det naturlig og ønskelig å gå inn i. Høyere utdanning var stengt for kvinner, og uten slik utdanning var de forhindret fra å praktisere i en rekke yrker. Men også andre - skal vi kalle det "lavere" stillinger - var stengt for kvinner fordi de var kvinner.

Først i 1850 - og 1860 årene ble f.eks. de første reformer her i landet gjennomført med sikte på å gi kvinner adgang til å drive handel og forretningsvirksomhet. Det samme gjaldt en rekke lavere funksjonærstil-

linger. Den borgerlige kvinnebevegelsens helt sentrale krav ble således: "Rett til arbeid", "Rett til utdanning". Som middel til å oppnå disse kravene ble kampen for full politisk likeberettigelse sentral. Gjennom oppnåelsen av stemmerett, valgbarhet, organisasjonsrett o.l. skulle kvinnene fjerne alle skranker som sto i veien for deres utvikling og deltakelse på alle samfunnsområder. Som Clara Zetkin - kanskje den fremste forkjemper for proletariatet i kvinnespørsmålet - hevdet omkring århundreskiftet, så måtte den borgerlige kvinnebevegelse sees som: "Den siste utløper av den emansipasjonskamp hvor borgerskapet slo ned de herskende og regjerende lag i det føydale samfunn, og hvor bor-

gerskapet reiste seg og ble den herskende politiske makt. Dens mål er grunnprinsippenes rettlige virkeliggjørelse, grunnprinsippene om formelt borgerlig demokrati, om rettslig anerkjennelse av likhet og likeberettigelse for alle medlemmer av det borgerlige samfunn som uttrykk for almenne menneskerettigheter." Med andre ord av samme person: Den borgerlige kvinnebevegelse måtte sees som en ajourføring av den borgerlig-demokratiske revolusjon.

DE BORGERLIGE KVINNEORGANISASJONENE

Kanskje viktigere enn selve kravene - selv om de er helt grunnleggende for å forstå denne kvinnebevegelsens oppkomst og utvikling, vil det i

dagens situasjon være å se på den måte de ønsket å føre sin kamp på: Og det sentrale her er appellen til alle kvinner om å stå sammen. Den borgerlige kvinnebevegelse - her hjemme først og fremst representert ved Norsk Kvinnesaksforening som ble stiftet i 1884 og som fremdeles lever og blomstrer - ønsket å knytte til seg alle kvinner, uansett klassetilhørighet. Vi skal merke oss at på nøyaktig samme måte som de kvinneorganisasjoner som eksisterer i dag - da med unntak av DNA's kvinnesekretariat - framstilte den "gamle" borgerlige kvinnebevegelse seg som partipolitisk nøytrale, opptatt av å ivareta alle kvinners ve og vel. Parallellen til de paroler jeg inn-

ledningsvis refererte som "kvinner og kvinner, sammen er vi sterke" er slående. I historisk perspektiv kan man jo spørre seg vilken interesse arbeiderklassens kvinner skulle ha av å kjempe fram krav om rett til høyere utdanning og rett til å utøve juristyrker og andre karrierer. Selv hadde de neimen aldri manglet lov hjemmel for å ha hardt fabrikkarbeid.

Men i hvertfall i perioder visste kvinnesakskvinnene også råd for dette: Som den sanne ivaretaker av alle kvinners interesser stilte f.eks.

Norsk Kvinnesaksforening ikke bare krav som angikk borgerskapet og de øvre sjikts kvinner: Særlig i en periode rundt 1830 - 1890 hadde foreningen et sterkt, såkalt "sosialt engasjement".

Det finnes en god bok om den borgerlige kvinnebevegelsen her i Norge, nemlig Anna Caspari Agerholdts bok: "Den norske kvinnebevegelses historie". Som Agerholdt peker på "måtte jo kvinnesakskvinnene også hjelpe og støtte de fattigste og mest undertrykte av alle kvinner, arbeiderkvinnene". Norsk Kvinnesaksforening oppfordret kvinnene til å fagorganisere seg, de støttet arbeiderkvinnenes krav om høyere lønn, gikk inn i kampen mot prostitusjon osv. Denne formen: Hvis jeg støtter deg, må du støtte meg, minner jo ganske mye om paroler fra nyere tid om gjensidig støtte til hverandres krav, f.eks. "Studenter og arbeidere, felles interesser" og som det het på en løpeseddel fra den såkalte Faglig 1.mai-front 1978: "Radikale feminister trenger støtte fra arbeidere, og arbeidere trenger de radikale feministenes støtte".

At denne "sosiale-engasjements"-perioden for Norsk Kvinnesaksforenings vedkommende ble av ganske kort varighet og at man raskt igjen oppprioriterer sine egne høystatusbehov var ikke av noen skjellsettende betydning: I den grad det betydde noe som helst så var det det at bevegelsens klassekarakter ble mer åpenbar. De bevisste deler av arbeiderklassen

evnet iallefall å ikke la seg lure av disse barmhjertige samaritaner og den klassesamarbeidslinje de forfektet.

Før vi går nærmere inn på dette, dvs. den proletære kvinnebevegelsens holdning til den borgerlige kvinnebevegelsen, skal vi si noe om hvorfor det eksisterte en proletær kvinnebevegelse, i perioder adskilt fra den øvrige arbeiderklassens organisasjoner. Dette kan bare forståes gjennom å betrakte

KVINNENES SPESIFIKKE STILLING I ARBEIDERKLASSEN

I sine samtaler med Clara Zetkin fra 1921 sier Lenin:

"Vi avleder våre oppfatninger om organisasjon av våre ideologiske begreper: ingen separate organisasjoner av kommunistiske kvinner. En kvinnelig kommunist hører til som medlem av partiet på samme måte som et mannlig." Rundt århundreskiftet var det imidlertid en rekke forhold som tvang fram spesiell organisering av arbeiderkvinnene: I store deler av arbeiderklassen - både her i Norge og i internasjonal sammenheng - hersket det motvilje mot den stadig større utbredelsen kvinnearbeidet fikk. Motstanden baserte seg dels på rent naturrettslige argumenter om kvinnens plass o.l., dels på oppfatningen om at kvinnearbeidet bidro til å trykke lønna ned, at det truet med å utkonkurrere den mannlige arbeidskraften og førte til forsømmelse og ødeleggelse av familien. På denne bakgrunn ble det reist krav fra deler av arbeiderklassen selv om å forby kvinnearbeidet. Internasjonalt sto August Bebel og Clara Zetkin i fremste rekke for å bekjempe et slikt syn. Særlig Zetkin hevdet - på bakgrunn av Marx og Engels - at kvinnearbeidet var en uunnngåelig og viktig: en progressiv foreteelse. Innføringen av maskineriet hadde medført at fysiske forskjeller mel-

lom kjønnene ikke lenger hadde samme betydning som tidligere. Ut fra hovedsaklig tre grunner var dette progressivt:

1) Maskineriets innførelse og dermed bortfall av krav til spesiell fysisk styrke medførte allers muligheter til å delta i produksjonen. Dette muliggjorde innsparing av arbeidstid for den enkelte.

2) Dette utgjorde også grunnlaget for at kvinnene kunne bli økonomisk uavhengig av mannen. Dermed ville hun likestilles med mannen og motsetningen ville ikke lenger framtre som den enkelte kvinnes avhengighet og undertrykkelse av den enkelte mann. Dette er et viktig punkt som går på hvorfor likestilling - det begrensede perspektivet - er av betydning også for arbeiderklassens kvinner.

3) Kvinnene ville på grunn av deres tendensielle likestilling med menn i produktivt arbeid bli løst fra sin tilbake-liggende situasjon i hjemmet og dermed lettere kunne fungere som en kraft i kampen for sosialismen istedetfor som ofte var tilfelle - en hemsko.

Istedet for å forby kvinnearbeidet mente Zetkin og hennes likesinnede at kampen måtte innrettes mot å heve kvinnelønningene, å organisere kvinnene politisk og faglig, å arbeide for beskyttelsestiltak som tok hensyn til kvinners rolle som barneføder osv. I internasjonal sammenheng vant denne linjen igjen, og den første prinsipperklæring om dette, vedtatt i et internasjonalt arbeiderforum, kom i 1889. Men til tross for den prinsipielle linjen hersket det i praksis på mange steder utbredt motvilje mot kvinnearbeidet og også mot å ta kvinnene opp i fagforeningene. Som et resultat dannet kvinnene egne faglige organisasjoner. I andre tilfelle kunne det dreie seg om rene kvinneindustrier og kvinnearbeidsplasser, noe som selvfølgelig medførte egne kvinnelige fagforeninger. Det var imidlertid ikke bare på det faglige planet kvinnene organiserte seg uavhengig av sine mannlige klassefeller. I for-eks. Tyskland førte sosialistlovene til at kvinnene dannet egne politiske foreninger forklædd som syforeninger, men dette skjedde også i Norge under andre vilkår enn det de tyske kameratene jobbet under. Således ble Arbeiderpartiets

kvindeforbund opprettet i 1901. Dette hadde som formål å trekke arbeiderhustruer og arbeidssker inn i kampen for sosialismen.

SOSIALISTISK KVINNE-ORGANISERING

Både i Tyskland og her hjemme sto det allerede på det tidspunkt helt klart for ledelsen i den sosialdemokratiske (kommunistiske) bevegelse at dette var et arbeid man helst hadde sett kunne foregå i partiet, men som de konkrete omstendigheter umuliggjorde, bl.a. i den form at det politiske bevissthetsnivå hos arbeiderklassens kvinner og menn var så forskjellig at hvis man skulle ha håp om å få kvinnene med måtte man ha spesielle organisatoriske foranstaltninger. Det "uønskede", men nødvendige i situasjonen ble her hjemme uttrykt av en framtrædende deltaker i Fagopposisjonen: Augusta Aasen fra Trondheim. I en artikkel hvor hun stilte seg kritisk til utviklingen innen kvindeforbundet, preserte hun at utgangspunktet for kritikken i og for seg ikke var det at man hadde funnet det nødvendig å opprette en egen organisasjon for de proletære kvinner på et sosialistisk grunnlag. Hun hevdet: "Vi ønsker selvfølgelig ikke noen separat sosialistisk kvinneorganisering, men av praktiske årsaker har vi sett det som en nødvendighet. Det

har vist seg umulig å få kvinnene - særlig arbeiderhustruene - inn i partiet gjennom de vanlige politiske foreninger."

Går vi tilbake til Lenins samtaler med Clara Zetkin ser vi da også at dette neppe står i motstrid til hans syn. I forlengelsen av det sitat vi brukte isted fra hans samtaler med Clara Zetkin heter det nemlig:

"... vi må ikke lukke øynene for faktiske forhold. Partiet må ha organer, arbeidsgrupper, komiteer, utvalg, seksjoner eller hva man vil kalle det, som har til

særoppgave å vekke de bredeste masser av kvinnene, knytte dem til partiet og holde dem varig under partiets innflytelse. Vi må skolere de vakre, vinne dem og styrke dem til den proletariske klassekampen under ledelse av det kommunistiske parti. ... Vi trenger egne organer for å arbeide blant dem, spesielle agitasjonsformer og organisasjonsformer. Det er ikke feminisme, men praktisk revolusjonær hensiktsmessighet."

Jeg tror det er viktig å ha dette for øye: Å karakterisere all separat kvinneorganisering som feminisme uten å ta hensyn til de omstendigheter dette finner sted under og ikke minst uten å ta hensyn til det politiske innholdet man organiserer seg på, det er noe for enkelt. Målet: En felles organisasjon med like rettigheter og plikter for menn og kvinner er imidlertid klinkende klart. Og i denne sammenheng er det innlysende at å overføre organisasjonsformer som ble ansett som nødvendige rundt århundreskiftet - som f.eks. arbeiderpartiets kvinneforbund - det ville være å se bort fra viktige endringer som har funnet sted. Dette skal vi imidlertid berøre senere.

Før vi forlater historia skal vi se på

KOMMUNISTENES HOLDNING TIL DEN BORGERLIGE KVINNEBEVEGELSEN

Verken kvinnesakskvinnenes appell om samhold kvinner imellom eller deres ulike grader av "sosialt engasjement" evnet å imponere de bevisste deler av arbeiderbevegelsen. I mange henseende kan opprettelsen av Kvindeforbundet her hjemme sees på bakgrunn av den frykt man hadde, for at de borgerlige kvinneorganisasjoner - i første rekke Norsk Kvinnesaksforening som framsto som den mest radikale - skulle få for sterkt grep om arbeiderkvinnene. Men den klareste linje mot

ulike avarter av borgerlig kvinnebevegelse ble igjen kjørt ut av Clara Zetkin og andre innen den kommunistiske internasjonale: Sosialistene erkjente at det eksisterte en kvinneundertrykkelse som for såvidt kunne sies å ramme alle kvinner - i mange henseende også borgerskapets: En kvinneundertrykking med utspring i oppkomsten av klassesamfunnet overhodet og som altså ikke kunne forklares kun ut fra kapitalismens oppkomst, men som hadde eksistert før denne. Det som var "felles" for kvinnene under kapitalismen var at de hadde en perifer deltakelse i den samfunnsmessige produksjon og virksomhet - i stor grad henvist til ivaretagelsen av de nødvendige reproduksjonsoppgaver i familien og avhengig av deres menn. Og uansett klasses tilhørighet var de underlagt en ideologi som befestet denne posisjonen, en ideologi med sterk forankring i kristendommens reaksjonære kvinnesyn, det skulle her være tilstrekkelig å nevne forestillingen om at kvinnen ble laget av mannens ribben, og bør tie i enhver forsamling.

Men samtidig sto det også klart for kommunistene at det eneste som kunne oppheve denne undertrykking - som all undertrykking overhodet - det eneste som kunne sikre alle deltakelse i den samfunnsmessige produksjon og virksomhet var den sosialistiske revolusjon og det klasseløse samfunn. Som medlemmer av forskjellige klasser måtte kvinnene dermed få fundamentalt motstridende interesser. Borgerskapets kvinner var interesserte i å reformere det borgerlige samfunn, arbeiderklassens kvinner hadde objektiv interesse av å oppheve det samme.

Her vil jeg skyte inn at når det snakkes om arbeiderklassens kvinner så må det presiseres at dette ikke bare gjelder kvinnelige arbeidere, men at også arbeiderhustruene må sees på som tilhørende arbeiderklassen. Dette burde være selv sagt, men fra flere hold har det hevdet seg røster som påstår noe annet: F.eks. var det for noen år siden en rekke "kvinneforkjempere" som påsto at dette å klassifisere husmørene etter mannens klasses tilhørighet - eller som det het i disses terminologi - sosiale status - egentlig var et utslag av "mannssamfunnets" nedvurdering av kvinnen som individ. Som

det ble uttrykt ble hun dermed gjort til et "vedheng til mannen". Man burde ha en egen "husmørkategori" eller lignende!

KLASSESTRUKTUREN

Når også arbeiderhustruene så klart må sies å tilhøre arbeiderklassen bunner det i følgende forhold: Selv om kvinner som et fellestrekk er perifer i samfunnsmessig økonomisk og politisk virksomhet og henvist til ivaretagelsen av oppgavene i familien så er det klart at kvinnene i borgerskapets og i arbeiderklassens familier ikke har den samme funksjon. Også familiesituasjonen er underlagt den dominerende samfunnsmessige makt: Kapitalen. Familiene er klassespesifikke: Husmødrene i borgerskapet har som oppgave å reprodusere kapitalbesittere, kvinnene i arbeiderklassen skal reprodusere arbeidskraft for kapitalen og er underlagt de behov forskjellige verdiøkningsbetingelser hos kapitalen som den til enhver tid bringer fram. Og i sammenheng med dette fungerer arbeiderhustruene som er (svært så hensiktsmessig) industriell reservearmé, som kastes inn og ut av arbeidsmarkedet.

For å vende tilbake til organisasjonsspørsmål og holdningen til den borgerlige kvinnebevegelse rundt århundreskiftet så kunne altså ikke den proletære oppfatning være at "kvinner og kvinner sammen var sterke", eller at "kvinnene ikke måtte splittes". Ivertom innså de den soleklare nødvendighet av å avskjære seg fra denne bevegelse og den tilslørende funksjon den hadde gjennom å hevde at kvinnene hadde felles interesser. I en artikkel fra 1928 som tok for seg den borgerlige kvinnebevegelse ble dette uttrykt av Clara Zetkin idet hun hevdet at: "Den organiserte kvinnesaks kontrarevolusjonære makt beror ikke på bourgeoasidamenes sammenslutning, men på den skuffende, lammende innflytelse på de store arbeidende kvinnemasser, hvis vilje og handling blir konsentrert om kampen mellom de to kjønn for å reformere samfunnet, istedet for kampen klasse mot klasse for revolusjonen".

Proletariatets oppgave i kvinnespørsmålet måtte derfor være å organisere arbeiderkvinnene for sine langsiktige interesser

på et proletært grunnlag - skarpt avgrenset - politisk og organisatorisk - fra den borgerlige kvinnebevegelsen. Overfor kvinnesakskvinnene måtte arbeidet bestå i å vise kvinnesakskvinnene at det eneste som kunne oppheve også deres i mange henseende undertrykte og tilbake-liggende stilling var kommunismen, og at de som individer måtte inn-ta arbeiderklassens standpunkt og forlate sitt eget klassestandpunkt.

Når arbeiderklassens kvinner framsatte krav om reformer - reformer som ofte kunne sammenfaller med kvinnesakskvinnenes krav - så måtte disse settes inn i sammenheng med arbeiderklassens øvrige kamp: Kampen for å styrke den samlede klasse og derigjennom klassens selvstendige revolusjonære organisering.

MEN HVA SÅ MED DAGENS SITUASJON?

Men hva så med dagens situasjon? Jeg har allerede vist til en bra bok om den norske kvinnebevegelses historie, nemlig Anna Caspari Agerholdts. I en annen - også bra - bok om den norske kvinnebevegelse, både om den proletære og den borgerlige, nemlig Harrieth Clayhills: "Kvinner og Klassekamp", påpeker forfatteren det viktige i å trekke fram og ikke glemme at det har vært to forskjellige kvinnebevegelser. Men, sier forfatteren: "i dag er det naturlig at skillelinjene ikke er de samme, så mye har forandret seg!"

Når vi i det foregående har brukt så mye tid på det historiske: På grunnlaget for kvinnebevegelsen under kapitalismen og for de forskjellige "retninger": dvs. den borgerlige og den proletære, så har ikke det vært for å gi en historieleksjon i og for seg, men fordi vi i K.A. anser den linjen som ble kjørt ut av den kommunistiske bevegelse og som det er redegjort for i det foregående for å være en i hovedsak korrekt linje i kvinnespørsmålet og for en linje vi ser det som vår selvfølgelig plikt å gjenreise. Det er riktig som forfatteren av Kvinnekamp og Klassekamp hevder: at mye har forandret seg. Men det grunnleggende står fremdeles ved lag.

I det følgende vil jeg prøve å konkretisere noe av det denne linje i dag

vil innebære:

For det første skulle det være innlysende at det i dag ikke er mindre påtrengende og nødvendig å avsløre og bekjempe den klassesamarbeidslinje den borgerlige og småborgerlige kvinnebevegelse står for, hva enten denne uttrykkes gjennom feministiske propaganda-paroler å la "kvinner og kvinner sammen er vi sterke", eller det skjer gjennom at det stilles krav som inngir illusjoner om det kapitalistiske systemets muligheter, f.eks. parolen "kvinner krever rett til arbeid" og den tilsvarende "kvinner krever rett til arbeid der kvinnene bor" eller gjennom krav som svekker arbeiderklassen rent materielt, jeg tenker her på den såkalte "myke linjen" som bl.a. forfekter viktigheten av mye fritid framfor høyere lønn eller med de begreper som l0-ledelsen har innført: livsstandard framfor levestandard. En linje som har som funksjon å lette og rettferdiggjøre de for kapitalen nødvendige lønnsnedslag i en krisetid. Konkret innebærer f.eks. dette at det å gå inn i og arbeide i en organisasjon som har som grunnlag å organisere kvinner som kvinner må avvises. Det innebærer ikke at vi ikke på enkeltstående krav kan inngå i et aksjonsfelleskap, men da på klare premisser: I de demonstrasjoner som i dag har funnet sted i Oslo's gater er det en rekke krav arbeiderklassen isolert sett ville kunne støtte, ja krav som først og fremst har betydning for arbeiderklassens kvinner og dermed for den samlede arbeiderklasse, jeg tenker her på et krav som "selvbestemt abort", "gratis heldagsbarnehager for alle barn" osv. Men den totale sammenheng disse kravene kjøres fram i gjør det umulig for kommunistene å delta. Det ville være å støtte opp om og legitimere en feilaktig linje i kvinnespørsmålet.

KRAV TIL AKSJONSFELLESSKAP

For å delta i aksjonsfelleskap med den borgerlige kvinnebevegelse må vi kreve at de saker vi aksjonerer for må være av betydning for den kampen arbeiderklassen står oppe i, vi kan ikke godta klassesamarbeidsparoler, eller illusjonsskapende paroler. Innad i et slikt aksjonsfelleskap må det være kommunistenes oppgave å propa-

gandere sosialismen som det eneste som fullt ut kan sikre kvinnene frigjøring. Dette er tvertimot den linje som f.eks. forfektes fra AKP-hold: Sosialismen må stilles under en stol, for ellers kan vi "skremme kvinnene bort". Vår linje er derimot i overensstemmelse med den linje Lenin med all tydelighet forfektet. I samtaler med Zetkin fra 1921 sier han: "I vårt tilfelle kommer det ikke bare an på hva vi krever, men også hvordan. Jeg tror jeg har gjort det tilstrekkelig klart. Det sier seg selv at vi, når det gjelder de krav vi stiller for kvinnene, ikke må anstille oss som prester som ber bønnen i riktig orden etter perlene på rosenkransen. Nei - alt etter omstendighetene må vi snart kjempe for det ene, snart for det andre. Og selvsagt alltid i pakt med de allmenne proletariske interesser ... Er jeg ennå nødt til å sverge på at også kampen for kvinnekavene må knyttes sammen med målet, opprettelse av proletariatets diktatur?"

Gjennom å kjøre ut en slik linje vil vi også - altså i tillegg til å markere bred støtte for enkeltstående krav som lar seg oppfylle under kapitalismen - ivareta den funksjon kommunistene bør ha overfor medlemmer av den borgerlige og småborgerlige kvinnebevegelse: Nemlig å vinne kvinner fra rekke utenfor arbeiderklassen over som reserve for arbeiderklassens kamp, gjennom å overbevise dem om at full kvinnefrigjøring forutsetter opphevelsen av kapitalismen, det forutsetter proletariatets diktatur.

I dagens situasjon kan imidlertid ikke denne oppgave: å forsøke å trekke borgerlige kvinner over på arbeiderklassens side, være noen prioritert oppgave.

SOSIALISME ELLER BARBARI

Årets 8.mars markeres i en situasjon hvor angrepene på arbeiderklassen, nasjonalt og internasjonalt, skjerpes for hver dag. Samtidig er den kommunistiske bevegelse svak. Internasjonalt gir den dyptgående økonomiske krisa seg uttrykk i at den første fase av en tredje imperialistisk storkrig antagelig allerede er i full gang. USA's og Sovjets kamp om verdensherredømmet utspiller seg i dag

først og fremst i det sør-østlige Asia hvor Kina ser ut til å alliere seg med USA mot Vietnam og Sovjet. Marx' utsagn om sosialisme eller barbari er ikke utopiske framtidsvisjoner, men en nærtliggende realitet!

Her hjemme har arbeiderklassen allerede i lang tid fått merke nedgangstidene gjennom økende arbeidsløshet, rasjonalisering og daglige bedriftsnedleggelse. I år har vi i tillegg fått loven om lønnsstopp, en lov som har som sin konsekvens at arbeiderklassens materielle levestandard senkes og utbyggingen av den korporative staten forsterkes.

Krisa gir seg også utslag på andre sektorer: I denne sammenheng er det naturlig særlig å nevne nedskjæringer i helse- og sosialsektoren, undervisningssektoren og ikke minst i utbyggingen av skikkelige barnehager. Den vassne lov om Barnehager Stortinget vedtok i 1975 kommer nå til sin fulle rett: I desentraliserings og lokaldemokratiets navn fastslo man her at hver enkelt kommune skulle få bestemme takten i barnehageutbyggingen, man skulle ikke ha noen "sentraldirigering". I dag brukes denne lokale selvstyret rett villig vekk: Ikke til å bygge barnehager, men til å legge tilside på papiret utmerkede programmer for utbygging og skjære ned på antall ansatte i eksisterende institusjoner, med underbemannede og dermed dårlige barnehager som følge. I denne situasjonen med en truende krigssituasjon og stadig skjerpede angrep på arbeiderklassen, må vår fremste oppgave være - ikke å delta i alle mulige diskusjonsfora og aksjonsfellesskap for å vinne noen borgerlige og småborgerlige kvinner over på vår side - men å meisle ut og styrke enheten i arbeiderklassen, nasjonalt såvel som internasjonalt.

Nå er det mulig at noen tenker: Ja ha, der kom det, nå får vi høre at kvinnekampen den må nok utestå. Til det er det for det første å si at når vi går ut fra en parole som stiller proletariats diktatur som en forutsetning for full kvinnefrigjøring så innebærer det at det å jobbe almen-politisk i pakt med proletariats særegne interesser, det er å jobbe for full kvinnefrigjøring. Men på den andre siden så ville ikke vårt arbeid være fullstendig - og dermed ikke

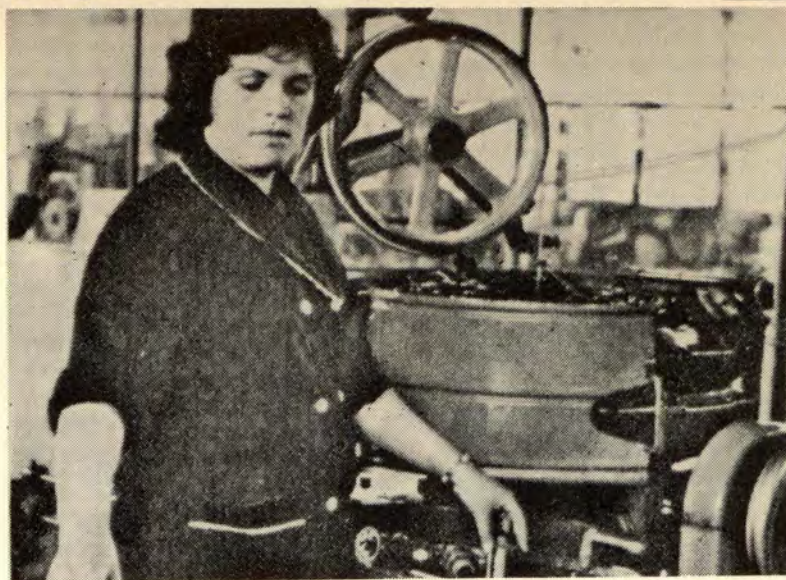
i pakt med proletariats interesser - hvis vi ikke også tok hensyn til de særegne krav kvinnespørsmålet i arbeiderklassen stiller oss overfor.

ARBEIDERKVINNENE - EN SPESIELT SÅRBAR GRUPPE

Jeg har tidligere, - under den historiske delen - påvist hvordan kvinnene i arbeiderklassen utgjorde en spesiell gruppe - og en spesielt sårbar gruppe. Dette er også tilfelle i dag: Til tross for at det er snart hundre år siden den prinsipielle erkjennelse om kvinnearbeidets progressive karakter ble forstått, framsettes det fremdeles i dag krav fra mannlige arbeidere om at kvinner - "forsørgede kvinner" - må gå først når det blir snakk om innskrenkninger og permitteringer. I de senere år har dette fått sitt klareste uttrykk i den etterhvert så herostatisk berømte Våler Skurlag-saka. Men hvordan skal vi møte slike framstøt? Gjennom å appellere til de mannlige arbeiderne om at det er en menneskerettighet - og dermed en kvinneverett - å ha arbeid, og at det er urettferdig å skyve kvinnene ut? Nei! Det er den borgerlige kvinnebevegelsens perspektiv på spørsmålet. For oss må det være klart at den eneste måten å bekjempe dette på er å bevisstgjøre arbeiderklassens menn - og kvinner - om at slike framstøt slår tilbake på klassen selv: Perspektivet må nå som tidligere være at arbeiderkvinnes deltakelse i lønnet produksjon bidrar til å styrke den samlede arbeiderklasse. Kravet må være at kvinner og menn sammen må bekjempe innskrenkninger, permitteringer og arbeidsløshet istedet for å nøre opp under den splittelse av klassen etter kjønn som alltid har hatt en negativ innflytelse på klassens kampbetingelser. Dette er selvsagt et perspektiv den borgerlige kvinnebevegelse ikke har mulighet til å se, og i den grad de gjør det vil jo deres klassekarakter forhindre dem fra å jobbe for det, tvertimot vil de aktivt bekjempe et slikt perspektiv.

Også på andre områder i tilknytning til arbeiderkvinnenes deltakelse i produksjonen skiller kvinnene seg ut som en spesiell gruppe, jeg tenker her først og fremst på det lønsmessige. Gjennom hele kapitalis-

mens historie har kvinners gjennomsnittlige lønnsnivå ligget lavere enn menns, dvs. den nasjonale arbeiderklassens menn. I etterkrigstiden har dette problem blitt gjenstand for offentlige myndigheters og arbeidslivsorganisasjonenes, dvs LO og NAF's, oppmerksomhet. I 1959 ratifiserte Norge således ILO's konvensjon om likelønn og i 1961 inngikk LO og NAF likelønnsavtalen som forbød diskriminering i lønn basert på kjønn. I år er prinsippet også lovfestet. Men igjen viser prinsippers fastslåen seg som det det er: Knappt verdt det papiret det er skrevet på. Hvordan skal man nemlig avgjøre om kvinner og menn lønnes "likt" så lenge kvinner og menn forstedelen utfører forskjellig arbeid? Å konkretisere prinsippet dithen at kvinner og menn skal ha lik lønn for samme arbeid ville være til lite nytte. Dette har man da også prøvd å unngå: Alle er i dag enige om at likelønn må presiseres dithen at kvinner og menn skal ha lik lønn for såkalt arbeid av lik verdi. Det skulle være klart at heller ikke dette bidrar til å løse problemet, men snarere til å sementere det og som det viser seg: å rettferdiggjøre lønnsforskjeller.

Å fastslå om en jernverksarbeider og en vaskerarbeider utfører arbeid av lik verdi er selvsagt ikke mulig. Lønna baseres seg på varen arbeidskraftens verdi, dvs. på de omkostninger som skal til for å produsere og reprodusere arbeidskrafta og ikke på verdien av det utførte arbeidet. Når kvinnene har hatt lavere lønn enn menn må dette først og fremst sees ut fra det historisk gitte at kvinner oppfattes som forsørget eller tendensielt forsørget. Kvinners lønnsarbeid har vært betraktet som en bisyssel, et tilskudd til den mannlige proletars, som i verdien av sin arbeidskraft også har et "for-

sørgertillegg". Men dette at man kjører fram og lovfester et prinsipp om lik lønn for arbeid av lik verdi er ikke bare en tilsløring av mer teoretisk karakter: Det har også praktisk-politiske konsekvenser: Kvinners lønnsnivå forblir nemlig det samme - eller tilnærmet det samme - men dette rettferdiggjøres nå gjennom at de etter arbeidsvurderingseksperter fastslåen utfører et arbeid av mindre verdi. Lønnskampen blir dermed trukket bort fra arbeiderne, mer eller mindre kompliserte arbeidsvurderingssystemer skal på, som det heter, "vitenskapelig" måte fastsette det "rettferdige lønnsnivå".

KLASSEN MÅ SELV FØRE LØNSSKAMPEN

Det er viktig å kjempe for at arbeiderklassens kvinner i den lønnede produksjon skal ha samme lønnsbetingelser som deres mannlige klassefeller.

Igjen vil forskjeller i lønn som går på kjønnsmessige grupperinger bidra til å splitte klassen. Men også her må denne kampen føres på en måte som ikke bidrar til å tilsløre og lamme den kampen arbeiderne selv må føre. Kampen må ikke

føres gjennom henvisning til rettferdighetsprinsipper og henvisning til lovregler som må innebære at i tilfelle tvister må det borgerlige rettsapparat koples inn for å avgjøre om det er syndet mot lov og regelverk. Dette er å legge veien åpen for ytterligere korporativisering og statlig kontroll. Det er verdt å merke seg at SV - det "marxistiske" SV - i forbindelse med Stortingets behandling av dette spørsmål ikke evnet å stille spørsmålstegn ved denne formen for lønnsfastsetting og den horisont den beveger seg innenfor, men tvertimot gikk i bresjen for å formulere lovparagrafer som må ha sterkere statlig

innblanding som konsekvens. Kvinnelige arbeidere må i dag sammen med sine mannlige kamerater reise lokale lønnskrav som går på tvers av lønnsstoppen og være villig til å gripe til streikvåpenet dersom det er nødvendig.

Vi skal i denne forbindelse merke oss at den eneste parole det AKP-dominerte toget her i Oslo har om dette i sitt hovedparolegrunnlag, går på det legalistiske og abstrakte: "Opphev lønnsstoppen". AKP fremmer ønsker til Stortinget om at vi må komme tilbake til situasjonen før lønnsstoppen. Jeg tror dette ville falle inn under det vi siterte fra Lenin i sted: De "anstiller seg som prester som ber bønnen i riktig orden etter perlene på rosenkransen". Ut fra sin klassekarakter evner dette partiet ikke å angi en taktikk og strategi mot lønnsstoppen som kan forsvare arbeiderklassens materielle levestandard her og nå, og som langt mindre peker ut over det system som alltid vil true arbeiderklassens eksistens: Nemlig gjennom å stille parolen "tvers gjennom lov til seier". En slik linje vil bety en klassekonfrontasjon, det vil være en del av kampen mot det norske borgerskapet og dermed en kamp som er uløselig knyttet til den proletariske internasjonalismen. Den proletariske internasjonalismen i AKP-toget blir et vrengebilde av det den burde være: det blir classesamarbeid og støtte til en av de imperialistiske blokkene gjennom parolen: Fordøm Vietnams invasjon i Kampuchea og Sovjet ut av Afrikas Horn. Hva med Kina, hva med USA?

Når det gjelder det andre demonstrasjonstoget - Samarbeidsutvalgets - har dette i sitt hovedgrunnlag ikke funnet det opportunt å nevne lønnsstoppen i det hele tatt, naturlig nok siden regjeringspartiets kvinner utgjør et ikke helt uvesentlig innslag i dette utvalget. De stiller istedet en parole som lyder "Lavtlønn - et kvinneproblem - fagstatus for kvinneyrkene". Såvidt vi kan se er dette det samme som å si at kvinnearbeidet må få høyere status, dvs. det må komme høyere opp i arbeidsvurderingenes hierarkiskjemaer med de påviste tilsløringer det innebærer for forståelsen for hva som skaper ulikheter i lønn og for hvordan lønnskampen må føres. I tillegg har toget en parole om 6 timers arbeidsdag for al-

le - uten samtidig å kreve full lønnskompensasjon. Dette må være en nådegave for kapitalistene i deres bestrebelser på lønnsnedslag og rasjonalisering.

Begrepet proletarisk internasjonalisme er selv følgelig like så ukjent for denne feministfraksjonen som for den andre. Noen kamp mot imperialismen i betydningen kamp mot det imperialistiske borgerskap her og nå slåes det naturlig nok ikke til lyd for. Den "internasjonalistiske solidariteten" uttrykkes gjennom: Norsk U-hjelp må komme kvinnene i u-landa til gode. Jeg vil anta at det er mange kvinner i u-landa som allerede nyter godt av norsk u-hjelp og andre former for imperialistisk "hjelp".

KONKRETE KRAV MÅ HA SOM SIKTEPUNKT Å TREKKE KVINNENE MED I DEN SAMFUNNMESSIGE VIRKSOMHET

Det er klart at for å mobilisere de kvinnelige arbeidere til faglig og politisk kamp må det skje et konkret arbeid som gjør at betingelsene for dette er tilstede: Kvinnene har alltid hatt en lavere organisasjonsaktivitet enn menn og forholdene må legges til rette slik at deltakelse blir mulig gjort. Kvinners dobbeltarbeid - først 8 timer i fabrikk, så 5 timer bak kjøkkenbenken - ansporer ikke til faglig og politisk aktivitet.

For det første vil det være viktig å kreve klubb og foreningsmøter lagt i arbeidstida, dette er et krav Samarbeidsutvalgets demonstrasjon har med og som kommunistene støtter fullt ut. Men i tillegg må vi kjempe for at mest mulig av husarbeidet trekkes ut av familien og samfunnsmessiggjøres. Utbyggingen av skikkelige barnehager blir her et viktig krav. I utgangspunktet kunne dette sees som et velegnet krav å inngå aksjonsfellesskap på, men jeg tror ikke vi skal belage oss på noen sterk støtte fra andre hold: Ivertimot å stille krav som innebærer at samfunnet overtar funksjonene i hjemmet stilles det krav om husmørlønn, oppvurdering av omsorgen i hjemmet, ektefelledelt arbeidstid m.m., alt sammen ting som vil bidra til å fremholde kvinner i hjemmet. Det er lite som skremmer mer enn å hevde at familiens oppgaver må overtas av samfunnet: Borgerlige og småborgerlige elementer kaklegyser og trekker fram Haxleys Brave New World. Og her tenker jeg

ikke bare på Senterpartiets, Kristelig Folkepartis og Høyres kvinner: I de siste tiår har SV / DNA sosiologen Erik Grønseth utmerket seg gjennom å hevde at barn ikke har godt av det han kaller "for lange institusjonsopphold", de blir - med et fint uttrykk: "følelsesmessig deprimerte". I dag har han fått en viktig støtte-spiller i den myke kvinnebevegelsen og i Erik Damman og hans "Nye Livs stilsbevegelse" - en bevegelse alle "sosialt innstilte" og "radikale mennesker" synes har svært mye for seg.

I stedet for å kreve mer tid til å ta seg av oppgaver i hjemmet fordi institusjonene er for dårlige, må kravet være bedre institusjoner slik at både kvinner og menn kan delta i virksomheter utenfor hjemmets fire isolerte vegger. Og her er det viktig å være på vakt overfor de tiltak på barnehagesektoren DNA-regjeringen i dag går i spissen for: For å pynte på den mildest talt bedrøvelige statistikken iverksetter man utallige såkalte fleksible, barnevernlike (billige) forsøksprosjekt: Korttidsbarnehager, ambulerende barnehager, familiebarnehager og hva de nå heter alle sammen. Alle med den funksjon å billig gjøre utbyggingen i denne sektoren på bekostning av skikkelige heldagsbarnehager som er en av forutsetningene for at kvinner kan delta på linje med menn i den samfunnsmessige politiske og økonomiske virksomhet og trekkes ut av det en marxistisk klassiker benevnte som "det trivielle, ensformige og tidkrevende husarbeid, som innsnevrer og avbleker ånden, gjør hjertet tregt og viljen svak". (Lenin).

BEVISSTGJØRING AV ARBEIDERHUSTRUENE

Når det gjelder våre konkrete oppgaver i tida framover vil jeg tilslutt trekke fram et perspektiv som har vært lite ivare tatt, arbeidet med å skolele og bevisstgjøre de deler av kvinnene i arbeiderklassen som ikke - eller bare sjelden - deltar i den samfunnsmessige produksjon, nemlig arbeiderhustruene.

Vi står fast på at det er progressivt dess flere av arbeiderklassens kvinner som går ut i produksjonen. Men vi må ikke se bort fra de som ikke gjør det, og det er ikke så rent få: I hele den periode vi har stati-

stikk over i Norge på arbeidsmarkedområdet, dvs. fra ca. 1875 og fram til i dag, viser det seg at kvinnene har utgjort mellom 20-30% av den totale sysselsetting. For industrien ligger tallet på omtrent det samme, med en topp rundt 1900-1910 på 34%.

Som en erfaren kamerat nylig uttrykte det har mangel en streikende arbeider gitt opp streikeveien ut fra motstand i hjemmet. For mange framstår dette som en uhyrlig anklage mot de enkelte arbeiderhustruer. Det er viktig å fastslå at det er nettopp det det ikke er, men en erkjennelse av at arbeiderne selv og den kommunistiske bevegelsen her antakelig har forsømt et viktig arbeidsfelt: Husmoren er isolert innen hjemmets fire vegger og som sådan et lett offer for borgerlig ideologi på alle områder, hun er avhengig av jevn tilgang på kontanter for å oppfylle sitt ansvar for familiens daglige reproduksjon. En streikekamp utgjør således ofte en trussel ut fra den hjemmeværende arbeiderhustruens horisont. Forståelsen for nødvendigheten av streikekamper og forståelsen for arbeiderklassens særegne rolle kommer ikke av seg sjøl, men må tilføres. Hvordan dette konkret skal gjøres må bli en viktig oppgave i framtida å klargjøre. Foreløpig mener KA det ville være hensiktsmessig å ta det opp i organiserte former i tilknytning til den eneste organiserte bevegelse mot lønnsstoppen som eksisterer i dag, nemlig Faglig Aksjon mot Lønnsstopp. Et første utgangspunkt for dette arbeidet burde være å studere Strassbourgetesene som KA i andre sammenhenger har kjørt fram som generelle retningslinjer for streikekamper i vår epoke. Disse har i et eget avsnitt behandlet viktigheten av å trekke arbeiderhustruene inn i den faglige politiske kampen gjennom å nedsette egne utvalg hvor "arbeiderhustruene trekkes med til aktivt medarbeiderskap og overlates de forskjellige funksjoner med hensyn til agitasjon, organisasjon". Her har vi en konkret og viktig oppgave i tida framover!

KAN KVINNEKAMPEN BARE OVERLATES TIL KVINNENE?

På bakgrunn av en historisk gjennomgang av den proletariske og den borgerlige kvinnebevegelse har jeg forsøkt å skisse-

re opp noe av det som må være de konkrete og umiddelbare oppgaver i en revolusjonær kvinnepolitikk. At det finnes andre nærtliggende krav er mulig og her vil vi oppfordre alle som er interessert i spørsmålet til å ta kontakt med KA og delta i arbeidet med å utforme en konkret politikk på dette området. Jeg finner også grunn til å presisere at i dette arbeidet er det nødvendig å trekke både kvinner og menn med. Lenin hadde også noe å si om de som overløt dette arbeidet til kvinnene:

"Man ser på agitasjons- og propagandaarbeidet blant kvinnemassene, på det å vekke og revolusjonere kvinnene, som en bisak, som noe som bare de kvinnelige kameratene får ta seg av ... Dette er feil, helt feil! Faktisk separatisme og kvinneveretts-makeri á rebours, som franskmennene sier - bakvendt likerett. ... Dessverre kan vi si om mange av våre kamerater: "Skrap på kommunisten, og småborgeren stikker fram."

La ikke dette bli en karakteristikk som høver på våre kamerater!

I denne sammenheng vil jeg også skyte inn at i dag å gå inn for en separat organisering av kvinner på et sosialistisk grunnlag - som jeg tidligere har nevnt Arbeiderpartiets kvinneforbund fra 1901 som et eksempel på - ville være totalt forfeilet. Det ville være å gjøre forskjellene innen klassen større enn de i virkeligheten er. Arbeidet må rettes inn på å trekke kvinner aktivt inn i de eksisterende faglige og politiske organisasjoner, noe som jo som vist ikke betyr at det ikke taes særlige forholdsregler, for eks. i form av egne utvalg, komitéer o.l.hvor både menn og kvinner deltar.

AVSLUTNING

Det er mye som det av tidshensyn har vært nødvendig å utelate i denne innledningen. Jeg har på

dette første åpne møte KA arrangerer i tilknytning til den sosialistiske kvinnedagen 8.mars, sett det som en hovedoppgave å kjøre fram det prinsipielle syn som må gjennomsyre vårt arbeid med dette spørsmålet: nemlig dette at kvinner (selvfølgelig) tilhører forskjellige klasser og som sådan må ha basisk motstridende interesser og at vår fremste oppgave i dette spørsmålet ligger i det å styrke den revolusjonære enheten i arbeiderklassen. Ikke minst viktig har jeg ansett det for å væ-

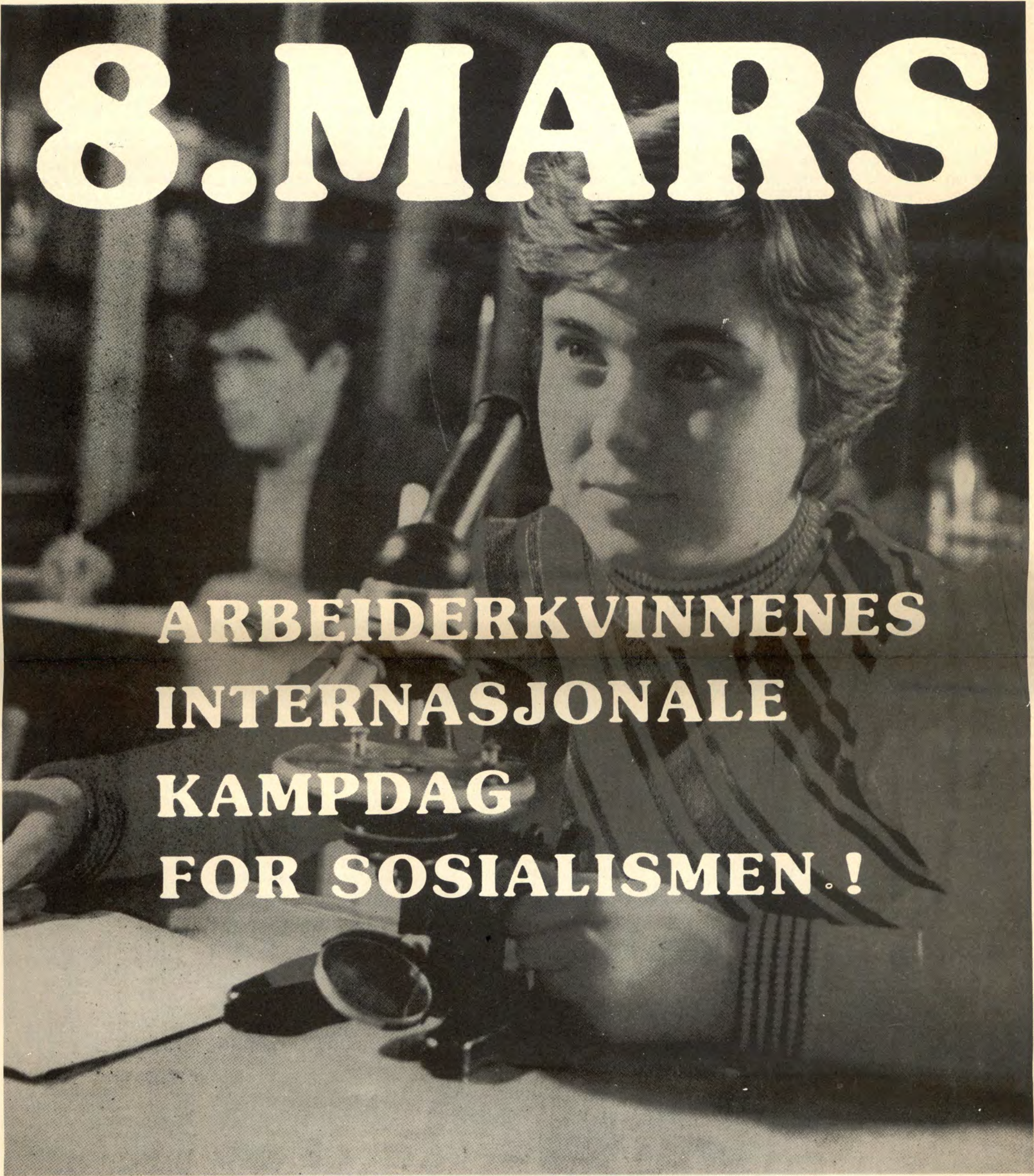
re å vise at vi her har stolte tradisjoner å ivareta, tradisjoner som naturlig nok ikke nevnes i andre sammenhenger hvor kvinnespørsmålet taes opp, eller hvis de nevnes, puffes under teppet under det vante "tidene har forandret seg" ...

Uansett hvilke konkrete oppgaver vi finner det riktig å prioritere i tida framover, uansett aksjonsfellesskap med organisasjoner utenfor arbeiderklassen så må vi stå urokkelig fast på det prinsipielle. Med fare for å bli beskyldt for å bruke for mange sitater har jeg lyst til å avslutte med noen ord fra Kominterns "Retningslinjer for den kommunistiske kvinnebevegelse", et sitat som på en utmerket måte uttrykker KA's linje i kvinnespørsmålet "Kommunismen, kvinnens - og menneskehetens - store befrier kan aldri noensinne bli resultat av en kamp ført av kvinner fra alle klasser i fellesskap med det formål å reformere det borgerlige samfunn ut fra kvinnesakskrav. Den kan kun virkeliggjøres ved de utbyttede proletariske kvinners og menns felles klassekamp mot den makt som de besittende klassers kvinner og menn sitter inne med."

KLASSE MOT KLASSE FOR REVOLUSJONEN

8. MARS

**ARBEIDERKVINNENES
INTERNASJONALE
KAMPDAG
FOR SOSIALISMEN !**

den
røde **ARBEIDEREN**

KOMMUNISTISK ARBEIDERAVIS